

Muharrem SARIKAYA

Konuya bir parlamento muhabiri gazetecisi gözüyle bakmaya çalışacağım. Çok uzun yıllardır parlamentoyu takip eden birisi olarak kafam karışık. Bunun temelinde de AKP'nin yasa hazırlama tarzı, yöntemi, üslubu yatıyor. AKP biraz karmaşık bir yöntemle yasa hazırlıyor. Önce inatla başlıyor, sonra aceleci davranıyor, ondan sonrada konuyu tartışmanın içine çekiyor. Bir tartışma yükselirken bazı değişiklikler yapıyor ondan sonrada yasayı çekiyor. Olmazsa yasayı değiştiriyor, olmazsa bir daha değiştiriyor. Böylece en sonunda doğru yolu buluyor.

Bugün geldiğimiz noktada şuan içinde bulunduğumuz duruma benzer bir tabloyla karşı karşıyayız. Örneğin üzerinde konuştuğumuz yasa taslağı metni kabul edelim ki toplumun geniş kesimi tarafından pek benimsenmedi veya yakın tarihte çok fazla ilgi alanına girmedi. Bu metne gelirse Başbakan yardımcısı Cemil Çiçek Odalar birliğinde bir grupla yaptığı toplantıda, "biz değişiklik metni hazırlamaktan vazgeçtik buyurun siz hazırlayın" dedi. Katılımcılardan, "biz sivil toplum kuruluşları yasa tasarısı hazırlamaya muktedir değiliz" diye bir cevap verdiği vurgulanıyor. Oysaki, yakın geçmişte sayın Çiçek'in vazgeçtik dediği metni bugün sabah sayın Başbakan sabah ki oturumda hala yürürlükte olduğunu söylüyor. O zaman burada bir paradoks ortaya çıkıyor.

Bu tespiti yaptıktan sonra anayasa teklifi taslağı aşaması diyebileceğimiz referanduma da değinmek gerekiyor. Bu referandum metninin yönteminden yola çıkarsak ilginç bir tarz gelişmiş durumda. Bu referandum içerisindeki değişiklik genel değişikliğin içine yerleştirilecek ama hala bu konuda bir tartışma var. Meclis başkanı Sayın Köksal Toptan değişiklik ile meclisin yasama sürecini dört yıl olan Cumhurbaşkanının da görev süresinin beş yıla indigini söyledi oysa özel hüküm olmamasından dolayı Cumhurbaşkanı Gül'ün görev süresi yedi yıl meclisin görev süresi beş yıldır. Benzer bir tartışma burada da var. Bu tartışma bile anayasa değişikliğinin hazırlayıcısı konumunda olan bir partide hala bir bütünlük ve ortak bir düşüncenin oluşmadığını net bir şekilde gösteriyor. Bu noktada dışardan müdahaleler geldiği zaman ne olacağı konusunda kafamız daha da karışacaktır. Sayın Özbek ve arkadaşlarının hazırladığı metinden mi yola çıkarak biz bu konuşmaları yapıyoruz yoksa partinin bu metinde değişiklikler yaptığını bizzat partinin genel başkanı Sayın Mirdengi Fırat tarafından açıklanmış ortada olmayan metin üzerinden mi tartışma yaparak ilerleyeceğiz belirsiz. Bu anlamda kafası karışık bir gazeteci olarak mesleğimi ilgilendiren bazı tespitlerde bulunacağım.

Örneğin, basını da içine alan basın özgürlüğü konusu. Sayın Özbek hocamın hazırladığı anayasa teklif metninin 26.maddesi son bölümünde ifade özgürlüğüne yer veriliyor

ve ifade özgürlüğüne dair açıklamanın sonlarına doğru “her türlü ayrımcılık, düşmanlık veya kin ve nefret savunuculuğunun önlenmesi amacıyla sınırlanabilir” deniliyor.

Kin ve nefret savunuculuğu gibi geniş bir kavrama oturtulan bu ifade kişilerin mantıksal yorum ve insafına bırakılıyor. Bir gazeteci olarak aklıma şu durum geliyor sayın başbakanın “kaldırılmasını bende istiyorum” dediği TCK’nın 312.maddesi var. Böyle bir ortamda kin ve nefret, her türlü ayrımcılık veya düşmanlık kavramları anayasalar bir güvencenin arkasına mı alınıyor. Bu ifadelerde AB anayasa ve sözleşmelerinde var denilebilir ama ortada birde eski TCK’nın 312.maddesinde ki ifadeye dönüp bakalım; “kin ve nefretin yakın tehlike oluşması durumunda ifade özgürlüğü kısıtlanabilir” deniliyor. Daha yumuşak, geniş kapsamlı ve sağlam bir ifade olarak karşımıza çıkıyor. Biz bu ifadeyi değiştirmeye çalışırken anayasa güvencesi içerisindeki diğer ifadeyi ne yapacağız?

Bir diğer nokta, anayasanın başlangıç noktasının diğer metinden ayrılması ve kapsam içinde değerlendirilmeyeceğine ilişkin açıklamalar. Nitekim partinin anayasa değişiklik komisyonu üyelerinin ve Sayın Fırat’ın açıklamalarından yola çıkarak bu ifadeyi kullanacağım başlangıç bölümünü anlamsız bir şekilde çelikten bir korse olarak yorumlayıp bunun değişmesi gerektiğini ve bunun başlangıç bölümünün anayasanın bir unsuru sayılmayacağı kayda geçirilmişti. Dikkatimi çeken, Sayın Özbek’in ve partinin de aynen koruyacağını ifade ettiği anayasanın değişmeyecek maddeleri içerisinde yer alan ikinci maddesinde: “Türkiye Cumhuriyeti toplumun huzuru milli dayanışma ve adalet anlayışı içerisinde insan haklarına saygılı Atatürk milliyetçiliğine saygılı başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir” deniliyor. Başlangıç ana metnin bir parçası olmayacağına göre ikinci maddedeki başlangıçtaki belirtilen temel maddeler neler olacak buna yanıt bulamıyorum.

Bir diğer konu, üniversitelerdeki kılık-kıyafet serbestliğine ilişkin bölüm -kılık-kıyafette laiklik ilkesi ve devrim kanuna gereği olarak anayasa mahkemesi tarafından bazı kısıtlılıklar getirilmişti- türban konusunda alınan kararlar da buna dayanıyordu, anayasanın ilk üç maddesi değiştirilmeyeceğine göre o zaman bu durum ne olacak.

Bir gazeteci sorumluluğu duyarlılığı ile hareket ederek şu sorularım oluşuyor: Bir yanda, Anayasa Mahkemesi ve bir tarafta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi duruyor. Unutulmasın ki, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dinamik bir sözleşmedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir mevzuat oluşturdu ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin bir parçası haline geldi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükmü böyle bir durumda karşımıza çıkarsa ne yapacağız? Bu boyutta baktım bir şeyler bulamadım.

Aynı şekilde, anayasa hazırlanırken Türkiye'nin AB hedefine yönelik bir hazırlık söz konusu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde de bu anayasanın uyumlu hale gelmesi gerekmiyor mu? Şu soruyu sormak isterim: İnsan Hakları Sözleşmesiyle hazırlanan taslakta bir madde ile sözleşmenin bir maddesi arasında çatışma oldu. Bu durumda hangi maddeyi esas alacağız? Şöyle bir örnek vereyim, çevre hakkının herhangi bir nedenle sınırlandırılmayacağını hükmediyor oysaki mevcut teklif taslağına baktığımızda bu konuda yürütmeyi durdurma yetkisi öngörüyor. Böylesi bir noktadaki çatışmada hangi normu esas alacağız? Mevcut anayasamızda böyle bir durumda uluslar arası anlaşmaların hükmü söz konusuydu. Bunu nasıl çözeceğiz?

Bir diğer dikkatimi çeken nokta, taslakta Anayasa Mahkemesinin yapılanmasında da bir sorun söz konusu. Anayasa Mahkemesinin yapılandırılmasında başkan ve üyelerinin hazırladığı ve meclise sunduğu taslak metinde şöyle bir durum söz konusuydu: Anayasa Mahkemesi iki dairesel bir yapıya dönüşüyordu, bir dairede sekiz asli üye ve diğer dairede aynı şekilde sekiz asli üye ve başkan her iki daireye başkanlık yapabiliyordu. Bu, Anayasa Mahkemesine kişisel başvuru hakkının da beraber getirilmesi söz konusu olacaktı ki bu da önemli bir açılandı.

Anayasa Mahkemesi şuan zaten iş yükü içerisinde boğulmuş on bir üye ile karar almakta zorlanan ilaveten altı üye katarak iş yükünü azaltıyor musunuz yoksa süreci uzataraktan işlerin daha işin içinden çıkılmaz hale mi getiriyorsunuz? Buna da bir cevap bulamadım.

Taslağın bütünü açısından değerlendirmelerimde, son sözler olarak, anayasanın omurgasında değerlendirme hangi yönde olacak buna daha karar verildi mi? Hangi madde ile ne tür özgürlük alanları oluşturulmak ve nelerin önü tıkanmak isteniyor? Eğer mevcut anayasa birçok şeyin önünü tıkıyorsa bütünsel olarak mı yoksa kavramsal olarak mı değişiklik yapacağız buna karar vermemiz gerekiyor. Eğer bütünsel anlamda sivil bir anayasa değişikliği yapılacaksa bu anayasa bir partiye ısmarlamakla mı yapılacak.

Bunu anlamak için 25 yıl öncesi siyasi ve ekonomik koşullar altında hazırlanan anayasaya da dönüp bakmak gerekiyor. Bu anayasa ile Türk siyasi yaşamına ve demokrasiye ne kadar rahat geçiş yapıldığını görmek gerekiyor. Bu nedenle mevcut anayasayı da aşağılamamız gerekiyor. Dikkat ettim tüm konuşmalarda mevcut anayasayı aşağılanarak bahsediliyor ama unutulmasın ki demokratik sisteme geçişte de bu anayasa pek çok şeye fayda sağladı ve anayasa kendi bütünselliği içinde kendini değiştirmemize müsaade etti bunları da görmemezlikten gelmememiz gerekiyor. Türkiye çeyrek asırdır pek çok

demokratik açılımını bu anayasaya göre yaptı. Gelişen koşullar ve dünyada ki durumlara göre anayasayı defalarca değiştirmeyi başardı.

Anayasayı yaşayan halk şekillendirdi ve şekillendirecektir de. Eğer bu noktalara dikkat edilmezse sürekli değişen siyasetin koşullarına uygun anayasa yapılmaya çalışılırsa bu durumda referandumda kabul edilen anayasadaki çelişkilerin içine düşeriz. 19.maddede değişiklik yaptık bugün Cumhurbaşkanı istifa etse neye göre seçeceğiz Cumhurbaşkanını seçim usul ve esaslarımız belli değil, mevcut anayasadaki ilgili düzenlemeler kalktı, bir kargaşayla karşılaşılması kaçınılmaz olur. Siyasetin yönlendirmesine göre hareket edersek anayasada da o zaman çok zorluklarla karşı karşıya kalırız.

Bu nedenle diyorum ki, bir anayasa değişikliği yapılmalı, herkesin vurguladığı gibi yamalı bohçaya dönmüş anayasa değişmeli ama şu anki anayasanın hazırlanış şekli insanları biraz bu anayasadan uzaklaştırıyor. Anayasanın değiştirilmesine yönelik refleks yeniden sağlanmalı bunun yöntemi de biraz önce her üçümüzün de vurguladığı gibi mecliste bir uzlaşma komisyonunun kurulmasıdır. Şu anda mecliste yer alan dört farklı grupta bu komisyonda rol almalıdır. Eğer bunda bir olumsuzluk olursa kaybedecek sadece bilim adamları ve siyasetçiler değil halk olur unutulmamalıdır.